

לדופקי בתשובה

בס"ד
עשיק פ' ויחי
שנת תשי"ע לפ"ק
שנה ח'
[כל הזכויות שפירות]

הערות האורות יתקבלו בתשרי
אצל העורך הר"ר שלמה זרד קליין
מס' הפקס' 00442071836956
מס' הפלאפון 07727197313
המחיל: חברת "ניגול תורה"
ש"י ביח"ד דחסידי בעלזא
(קיליס דר) לונדון י"ד
בשניות: כ"ק מרן אומ"ר שליט"א

שחרית בלי תקיעה כיון דמעיד עדות שקר וצ"ל דאח"כ במוסף מתקן שאומר פסוקי תרועה ותוקע, וה"נ כשאומר אח"כ ק"ש בתפלה מתקן זה, עכ"ל. וראה גם בס' נפש חיה (או"ח סי' כ"ה) שהאריך להוכיח כדברי מרן החוזה.

ועי' בשו"ת חקרי לב (או"ח סי' ה') שדן אי הדין דמביא אדם קרבנותיו היום ונסכיו אח"כ הוא דין לכתחילה, ועפ"י דן בענין שאלתינו, ע"ש שהאריך בזה. ועי' בליקוטי חבר בן חיים (ח"ה ח"ב דף ק"ד ע"א) שדן אם קרא ק"ש כבר עם תפילין אם מותר לקרות שוב בלי תפילין, וראה מה שהעיר על דבריו במאסף לכל המחנות (שם סקל"ב).

וראה שו"ת ויען יוסף (ח"א סי' מ"ח) שכותב בזה בזה: ובענין זה שמעתי דבר צחות שגדול אחד מהחסידים השיב על מה שהמתנגדים מטרעמים על החסידים על מנהגם בב' דברים, א' שהולכין לטבול במקוה בשב"ק דיש בזה חשש עפ"י דין, ב' על מה שקורין ק"ש בלי תפילין קודם התפילה.

ואמר דאחד מב' דברים שמעין ממתני' דירד לטבול, דאי מיירי בשבת ש"מ דמותר לטבול בשבת, ואי מיירי בחול ש"מ דמותר לטבול בשבת, ואי מיירי בחול ש"מ דמותר לקרות ק"ש בלי תפילין דמה דאמרו כל הקורא ק"ש בלי תפילין וכו' היינו שגם אח"כ אינו מניח תפילין, עכ"ל.

אי מהני גם אם מניח תפילין אח"כ שלא בזמן ק"ש
באשל אברהם תנינא סי' כ"ה כותב: יש לומר שכל שאמר קר"ש בהיות תפילין עליו גם אם הי' אחר זמן קר"ש וגם להסוברים שהברכות של קר"ש אין זמנם רק עד שליש או חצות, ואמר אח"כ קר"ש בלא הברכות מ"מ יצא מכלל כאלו עדות שקר, ומוכרע כן מצד הנהוג בט"ב שאין מניחים תפילין רק במנחה. וגם אז נזהרים ודאי מכעדות שקר, ורק אם עבר כל היום ולא אמר קר"ש בהיות תפילין עליו אז הו"ל כעדות שקר.

מה שיש להעיר על זה לכאורה, וכי בזמן חז"ל לא היו מניחים תפילין?
לכאורה יש להעיר על כל היישוב, דוכי בזמן חז"ל לא היו מניחים תפילין בכלל, והלא לכאורה בודאי כ"א הניח תפילין, ואעפ"כ אמרו בגמ' דהוי כמעיד עדות שקר בעצמו, כיון שעכ"פ כעת קורא ק"ש בלי תפילין. אמנם ראה בשו"ת דברי יעקב (ח"א סי' ל"א) שכותב אכן: "כי בזמן ההוא הי' מזולזל בהנחת תפילין ולא החזיקו בה אלא יחידים בדור, ועתוס' שבת גבי אלישע בעל כנפים".

דיעות החולקים ע"ז

בשו"ת זית רענן (או"ח סי' א' אות ח') כותב: ונראה דאדם חלוש שאינו יכול להניח תפילין בכל זמן ק"ש דמ"מ מוטב שיקרא ק"ש בלא תפילין בזמנו משיעבור זמן ק"ש ואע"ג דאמרינן בברכות דף י"ד ע"ב אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו אמר רחב"א אר"י כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים מ"מ יצא ידי חובת ק"ש אלא שמצד אחר עשה שלא כהוגן ועי' בתר"י ולמ"ב היכא דאנוס שמצוה עליו לקרות ק"ש גם בלא תפילין משיעבור זמן ק"ש וראה מרב דמשי ידי' וקרא ק"ש ואנח תפילין, ובמסקנא שם שלח הוא דעוית ועי' ברש"י בתה"ד וז"ל והגיע זמן ק"ש והווקק לקרות כדי שלא יעבור הזמן ומשמע להדיא דקרא בתוך ג' שעות בעיקר זמן ק"ש בלא תפילין כדי שלא יעבור עיקר הזמן ולא המתין עד שעה ד', גם לולי דברי רבותינו היה נראה דלר"י דדימו לעולה בלא מנחה ונסכים הרי יכול לקרות ק"ש והניח תפילין אח"כ כמו דאמרינן אדם מביא קרבנו היום ומנחה ונסכים לאחר זמן אלא שרבותינו לא פירשו כן מ"מ גם לדידהו מ"מ טפי עדיף שיקרא בלא תפילין משיעבור זמן ק"ש לגמרי.

ועי' גם בשו"ת האלף לך שלמה (להגרש"ק - ח"א סי' שנ"ד) הכותב: ומה שהעיר על מה שאחז"ל בברכות כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו הקריב עולה בלי נסכים, הקשה הרי בעולה אמרינן במנחות שיכול להקריב עולה היום ונסכין למחר וא"כ למה לא יועיל אם יקרא ק"ש ואח"כ יניח תפילין. זה לק"מ דשאני ושאני נסכים אלו ענין בפ"ע ואין עליו חיוב להביא נסכים רק כשהקריב עולה או כל זמן שהוא מביא נסכים שייכין לעולה אבל תפילין היא חוב כל היום רק עתה בטלוהו דאין בידינו לשמורם כראוי אבל מן התורה היא חוב כל היום או כל שעה שלובש י"ל בשביל חובת שתא הוא ואין ראי' דשייכא לק"ש שלפניו לכך לא מהני לתשלומין דק"ש והוי קורא ק"ש בלי תפילין כלל, וא"ש ודו"ק.
בס' חיי משה מציין לדברי ה"הפ"ח חיים" (חתימת הספר ח"ב פ"ב) שכותב ג"כ "עוד

שאלה. א) בנגמ' מס' ברכות כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, וכן נפסק בשו"ע, וא"כ מדוע איפוא אין מקפידין להניח תפילין כשקורא ק"ש מיד בבוקר לפני התפילה (כגון שמתירא שיעבור זמן ק"ש, וכדומה).

ב) הקם בבוקר וראה שנגבו לו את המזוזה שעל פתחו, האם מותר לקרות ק"ש, או דגם בזה הוא כמעיד עדות שקר בעצמו.

תשובה. א) מובא בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שכל שבדעתו להניח תפילין אח"כ אינו בכלל זה, וכבר קדמו הרמ"ע מפאנו, ועיין בפנים התשובה מה שנתבאר בזה, ושיש חולקין ע"ז.

ב) ועפ"י גם אם נגבו לו מזוזותיו ודעתו לקנות לאחר זמן מזוזות גם כן אינו בכלל חשש זה, ועי' עוד בפנים התשובה.

דברי הגה"ק החוזה מלובלין והביאור בדבריו
בנגמ' מס' ברכות (דף י"ד ע"ב) אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים - שחייבו הכתוב להקריב עמה שנא' ועשירית האיפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המצוה (רש"י).

וכתבו תלמידי רבינו יונה (דף ח' ע"א מדפי הרי"ף) "הפירוש הנכון כך הוא דעולא ס"ל דכיון שהוא קורא וקשרתם לאות על ידכה והוי לטוטפות בין עיניך ואינו מניח נמצא שמעיד עדות שקר על עצמו שמה שאומר אינו אמת ואע"פ שעשה המצוה שיצא ידי ק"ש אפ"ה עבר עבירה מצד אחר שהעיד עדות שקר על עצמו, ורבי יוחנן ס"ל שאפילו המצוה עצמה אינה נעשית שלימה כיון שלא קבל עליו עול מלכות שמים דה"ל כמי שמקריב תודה בלא מנחה וכו' כיון שקורא בלא קבלת מלכות שמים, מפי מורי הרב נר"ו, עכ"ל.

ועפ"י יש לעיין על המנהג שנהגין שקורין ק"ש קודם התפילה בלי תפילין, וההיתר המקובל הוא כמש"כ בשו"ת בית יצחק (או"ח סי' י"ז) בשם הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע דדברי עולא ור"י איירי בקרא ק"ש ולא הניח תפילין כלל אבל בקרא אדעתא שיניח תפילין אח"כ ל"ה עדות שקר, והכי משמע מדקאמר עולה בלא נסכים ובעולה מהני אם מקריב נסכים אחר הקרבת עולה, ועו"ש מה שהאריך בכל הנושא, וכן הובא דבר זה בשמו בס' אהלי תורה - קוצק (סי' רע"ו), ובקונטרס עלה לתרופה - הגדפס בס' עמק יהושע אחרון (אות א') והוסיף דכן נהגו כל גאוני וצדיקי הדור לקרות ק"ש מיד בקומם ממתנם, וכ"כ השואל בשו"ת תורת יקותיאל (מהדו או"ח סי' י"א) בשם הגה"ק מצאנו זי"ע, וע"ש שהאריך להוכיח כדבריו. וכ"כ מדנפשיתו בשו"ת אור יצחק (ח"א סי' ו' ד"ה והנה מ"מ), ובשו"ת מהרש"ג (ח"א סי' נ"ב אות ג').

ובמאסף לכל המחנות (סי' כ"ה סקל"א) העיר שכבר כתב כן הרמ"ע מפאנו, וז"ל: באלפסי וזוטא להרמ"ע מפאנו כתב על דף דברכות י"ד סע"ב שאמר עולא כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד וכו', ורחב"א אר"י כאילו הקריב עולה בלי מנחה וזבח בלא נסכים דנפ"מ אי מנח תפילין לבתר הכי דקיי"ל מביא אדם זבחו היום ונסכיו מכאן ועד י' ימים והלכתא כר"י ע"כ. ודברי האלפסי וזוטא כבר ציין בזה בטל תורה בברכות שם, והנה העולם אמרו כן בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע והביאו האחרונים משמו ולא ידעו שכבר קדמו בזה, עכ"ל. וע"ע שו"ת בית לחם יהודה (ח"א סי' ז') שו"ת זכרון יהודה (ח"א סי' ל"א) שו"ת הינא דחיי (ח"א סי' ל"א ד"ה וביתר) שו"ת נחלה לישראל (להגרי"מ היבנר - סי' מ"ג), ועי' גם בשו"ת שואל ומשיב (תנינא ח"ג סי' ע"ב).

וראה בשו"ת ארץ צבי (ח"א סי' ל"ג) שכותב: ונלע"ד ראי' לדברי הרה"ק מלובלין זצ"ל ממהרש"א בע"ז (דף ד:) בח"א דאייתי ירושלמי שמעה ה' צדק זו ק"ש הקשיבה רנתי זו רינן תורה האוינה תפילתי זו תפלה בלא שפתי מרמה זו מוסף דה"פ עפ"מ"ש גבי תפילין וציצית שאם אינם עליו בשעת תפלה הוי כמעיד עדות שקר הי"נ בשחרית שאומר יום תרועה ואינו תוקע הוי כמעיד עדות שקר אך במוסף שתוקע הוי בלי שפתי מרמה ע"ש, ולכאורה קשה דא"כ איך מותר להתפלל

באתי לעורר על דבר מה דאיתא בגמרא אמר עולא כל הקורא ק"ש בלי תפילין, כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, דהיינו שאומר וקשרתם והוא אינו קושר, ואף שבדעתו לקשר אחר כך, אינו מועיל לזה, כיון שאינו קושר תיכף" עכ"ל. הרי להדיא דס"ל דלא מהני אם אחר כך מניח תפילין. וכן מוכח מדברי במשנ"ב (ריש סי' נ"ח).

ועי' גם בהליכות שלמה (תפלה - פ"ז סעי' י"ב) שהרואה שהשעה קרובה לטוף זמן ק"ש להמג"א, ראוי שיקרא קריאת שמע מיד בלא ברכותיה, וכשעושה כן אין עליו חיוב להניח תפילין כדי שלא יהיה כמעיד עדות שקר בעצמו ח"ו, כיון שרוב העולם נוהג כהג"א, אבל אם חושש שיעבור גם הומן לשיטת הרמב"ם והגר"א, נכון להניח תפילין. עכ"ד.

הקורא ק"ש בלי מזוזות על פתחו האם הוא בכלל מעיד עדות שקר בעצמו יש לעיין אם גם בשאר מצות הנזכרים בקריאת ק"ש אם אינו מקיים הוא כמעיד עדות שקר בעצמו, והנה המג"א (סי' כ"ד סק"ג) הביא בשם הוה"ר פ' שלח שהקורא ק"ש בלי ציצית, מעיד עדות שקר בעצמו, וביאר במשנ"ב (סק"ג) מפני שקורא פ' ציצית ואינו מקיים. [אולם עי' בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג סי' רע"ג, ובס' ציצית סי' כ"ד אות 1 מה שהביא חולקים ע"ז].

ועפ"י דבריהם נראה שגם הקורא ק"ש ואין לו מזוזות על פתחו דהוי כמעיד עדות שקר בעצמו. וככה ראיתי בס' השוקי חמד על מס' ברכות הגדמ"ח (דף י"ד ע"ב) שכותב המחבר הגר"י זילברשטיין שליט"א בפשיטות דהוי כמעיד עדות שקר בעצמו, ועפ"י כותב שם שמי שקם בבוקר וראה שגנבו לו את המזוזה שעל פתחו שלא יקרא ק"ש עד שיקנה מזוזה חדשה, ואפילו אם יפסיד עי"ז תפלה בציבור ע"ש. אמנם עפ"י מה שנתבאר כאן שהעולם סומכים על דברי הרמ"ע מפאנו ומרן החוזה לגבי תפילין, נראה דה"ה לגבי מזוזה שאם בדעתו לקנות אח"כ מזוזה חדשה דאינו בכלל זה.

וגם בלא"ה נראה שאם גנבו לו רק מזוזה אחת שעל פתחו, ובשאר חדרים יש לו מזוזות, דאולי אינו בכלל זה, וגם אם תמצ' לומר שגם בזה הוא בכלל, כיון שעכ"פ בדלת אחת אינו מקיים המצוה, מ"מ נראה שאם גנבו לו רק את המזוזה שעל פתח ביתו והבית שער [הול] הוא פחות מד' על ד', דמעיקר הדין היא פטור מן המזוזה, ורק מקפידין לעשות לו מזוזה כמש"כ הפתחי תשובה (יו"ד סי' רפ"ו סק"א) בשם החמודי דניאל שבית שער המולך לחדר של דע"ד גם כן חייבת במזוזה, מ"מ נראה דבשביל זה לא נקרא מעיד עדות שקר בעצמו, ודו"ק.

שאלה. עד אימתי אפשר לברך ברכת אשר יצר אם לא בידך מיד.

תשובה. יכול לברך כל עוד שלא נתעורר לו שוב צורך לעשיית צרכיו, אולם לכתחילה יזהר מאוד לברך תיכף ומיד ברכת אשר יצר [דיש פוסקים שלאחר שעבר זמן מה שוב אינו יכול לברך עוד ברכת אשר יצר].

יצא לצרכיו קודם התפלה ולא בירך ברכת אשר יצר, ונזכר באמצע פסודו, יברך ברכת אשר יצר בבין הפרקים דפסוקי דזמרה.

בשו"ע (סי' ז' סעי' א') "כל היום כשעושה צרכיו בין קטנים בין גדולים מברך אשר יצר ולא על נטילת ידים" וכו'. ובהמשך בסעי' ג' כותב המחבר: הטיל מים והסח דעתו מלהטיל מים ואח"כ נמלך והטיל מים פעם אחרת צריך לברך ב' פעמים אשר יצר, ע"כ.

וטעם המחבר שמצריך לברך ב' פעמים הוא משום דיימה אותה לתפלה שמצינו שאם טעה ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שתיים וכדו'. אולם כבר נחלקו עליו האחרונים ובראשם הב"ח ושל"ה המג"א והגר"א דשאני תפלה שהיא במקום קרבן ושייך בו תשלומין משא"כ באשר יצר שהיא ברכת הודאה יוצא בהודאה אחת על הרבה פעמים כמי שאכל שתי פעמים והסח דעתו בינתיים שמברך בהמ"ז אחת על שתיהן, וכתב במשנ"ב (סק"ו) דלמעשה יש להקל בספק ברכות, אולם לכתחילה נכון ליהדר לברך תיכף אשר יצר אחריהם דשמא יצטרך עוד אח"כ להטיל מים, ויכנס בספק ברכות.

ונראה לומר עוד טעם שיהא צריך לברך מיד, דעי' בשו"ת משנה שכיר (או"ח סי' ד') שהעלה עפ"י דברי הגמ' ברכות נ"ז ע"ב דתשמיש נקבים הוא מעין עולם הבא, דא"כ בודאי דברכת אשר יצר הוא בכלל ברכת הנהנין, ובאמת הי' צריך לברך ברכת אשר יצר קודם, ככל ברכת הנהנין, אלא משום דגברא לא חזי קבעה לאחריו, וא"כ צריך לברך תיכף אחר שנעשה ראוי בתוך כדי דיבור, ולאחר כדי דיבור אמרי' כיון דאידיה אידיה ושוב לא יכול לברך עוד ולא מהני תשלומין, ע"ש ראיותיו. וממילא בודאי דצריך ליהדר לכתחילה לברך מיד. [והראוני בחי' חת"ס על

מס' נדה דף נ"א ד"ה כל הטעון שכתב שברכת אשר יצר היא כעין ברכה נוספת אחר הברכה האחרונה, שפעל המאכל את פעולתו ע"ש].

וכל זה בגוונא שנתעורר לו שוב צורך לעשיית צרכיו, אך אם לא נתעורר לו עדיין שוב צורך לעשיית צרכיו, חזינן מבוכה גדולה בדברי האחרונים עד מתי אפשר עוד לברך "אשר יצר".

המהר"ם שיק (או"ח סי' א') הורה שאפשר לברך כל היום, וכ"כ בדרך החיים הו"ד בפתחי תשובה (יו"ד סי' שמ"א סק"ה) וביפה ללב (ח"א סי' ו' אות י"ד), וכ"ד הפמ"ג (משב"ו סק"ב) וראה גם בלבוש (סי' ד' סעי' א') שאם התפנה בלילה לפני שגדל ולא בירך מברך אשר יצר בבוקר, - אולם בזה, עי' במשנ"ב סי' ד' סק"ג בשם הא"ר דצ"ע לדינא וגם פעמים רבות יקרה שבבוקר משתוקק עוד הפעם להטיל מ' רגלים ולא יוכל לחול עוד הברכת אשר יצר דבבוקר ע"ז הטלה דלילה, ולכן י"ש יחמיר על עצמו ויטול ידיו וילבוש מכנסים או יחגור בשאר דבר להפסיק בין לבו לערוה ויברך אשר. ובס' חיי משה מציין לדברי שו"ת מהר"ח או"ז (סי' ק"א) בשם אביו שנהג עצמו שבכל פעם שהשתין בלילה בירך אשר.

[ואגב, בשיח הלכה סי' ז' אות י"ז מביא הערת הגר"ש אויערבאך זצ"ל דלשיטה זו אליבא דשיטת השו"ע שמברך אשר יצר ב' פעמים כשיצא לצרכיו ב' פעמים ולא בירך בפעם הראשונה, יוצא לכאורה דמי שלא קיים תורה ומצוות, ונעשה בעל תשובה, יצטרך לברך עשרות או מאות פעמים בזה אחר זה ברכת "אשר יצר". אלא דשוב כתב (בהערה שבשולי הדף) דנראה שאין מברכים ברכה זו רק כל זמן שזוכר ומרגיש מחוייבי האחרונים, ולא על מה שיועד שודאי הטיל מים פעם אחת בכל יום, וכ"ה בהליכות שלמה פ"כ סכ"ט].

אכן בברכי יוסף כתב דאם התפנה ועבר זמן מה ולא בירך שוב אינו מברך, וכן פסק השדי חמד (אס"ד מערכת ברכות סי' ב' אות ו') דחוששים להסוכרים דהוי כברכת הנהנין כמו שאמרו תשמיש נקביו כעין עוה"ב. ולדעת המשנה שכיר הנ"ל צריך לברך בתוכ"ד, ולאחר כדי דיבור שוב אינו יכול לברך.

ובכף החיים (סי' ז' אות ז' וח, וסי' קפ"ד אות כט) פסק כדעת הבן איש חי (ויצא אות י"ב) שאם עבר יותר מחצי שעה אפילו אינו מתאוה להתפנות יברך בלא שם ומלכות. ובשו"ת יחיה דעת (ח"ד סי' ה' בד"ה ועדיין) הורה ע"פ הגמון יוסף דאפשר לברך תוך 72 דקות, וכ"כ בשו"ת רבבות אפרים (ח"ו סי' ל').

ולהלכה סתם המשנ"ב (סי' ז' סק"א) כדעת הפמ"ג וסייעתו שאפילו אם נמשך זמן גדול אחר עשיית הצרכים אפ"ה חייב לברך. ועי' גם שו"ת באר משה (ח"ב סי' י' אות ב' וח"ד סי' ד' וה') שהעלה שאפילו אחר שעה ושעתיים יכול לברך ברכת אשר יצר.

ומש"כ דאם נזכר באמצע פסודו שלא בירך ברכת אשר יצר שיברך באמצע פסודו, כן נראה פשוט, וכ"כ בס' שגיאות מי יבין (ח"א סי' ב' הע' ה'), וע"ש שהסכים עמו הגר"ח קנייבסקי שליט"א. והטעם, דהנה החיי אדם כותב שמי שהוצרך לנקביו באמצע פסודו, ימתין עד אחר תפלת שמו"ע, ולא יפסיק באמצע פסודו. אולם הביאור הלכה (סי' נ"א ד"ה צריך ליהדר) חולק עליו דפן יצטרך או עוד הפעם לצאת לנקביו ויתבטל הברכה, וכתב דכ"כ בדה"ח, וכדברי הדה"ח הביא נמי בבאה"ט סי' נ"ג סק"ג בשם הגינת ררדים, וכ"ד התה"ל"ד (נ"ג סק"א) ערוה"ש (סעי' ו') וברכת הבית (שער ל"ט ס"ד). וע"ש בביה"ל דמסיק דטוב שיניחה מלברך עד בין הפרקים. וא"כ נראה דק"ו בנ"ד במי ששכח לברך בבוקר, דיותר יש לחשוש שיצטרך לצאת לנקביו ויתבטל הברכה כיון שכבר עבר זמן. [ועי' באשל אברהם בוטשאטש לגבי פלוגתת הח"א והדה"ח שכתב ג"כ שאין להפסיק באמצע פסודו, אך מסתפק שם אי יברך אחר התפלה או אחר ישתבה, ובכה"ח (סקכ"ח) פשיטא לי' לברכה אחר ישתבה. ובאג"מ (ח"ד י"ד) כ' דהוא נוהג לברך אחר התפילה דאין להפסיק לומר ברכות באמצע פסודו אף דהוי שבה, וע"ע בירור הלכה קמא ותנינא סי' זה שהאריך בזה].

ותלמוד תורה כנגד כולם

"תאר לעצמך", שמענו מפי אחד מאוהבי תורה שבדור, "אשר אני ואתה קובעים לימוד משותף בשעה תשע. אני הגעתי בזמן ואילו אתה הגעת באיחור של רבע שעה. עד שבאת למדתי מעט מתוך הגמרא שהייתה לידי. בהגיעך, מבוהל קמעא, שיתר לי כי זה עתה הינך שב מהצלת נפשות של ממש: הגשמת אדם גוסס... הזעקת משטרה למטען חבלה והצלת כך את כל השוק... הצלת תינוק טובע בים..."

לכאורה: אני ישתב כאן, למדתי מעט, ואילו אתה קיימת עולמות מלאים. לכאורה זכית בזכות עילאית אשר מי יודע בזכות מה זכית לה. לכאורה עלי לקנאות בך על זכותה עצומה שזכית בה... אולם כל זאת רק לכאורה!

אבל באמת: זכותי בלימוד התורה במשך רבע שעה גדולה ועצומה מכל ענין הצלת הנפשות. שמע היטב את דברי הטי"ז (יו"ד סי' רנ"א) הלכה פסוקה שאין עליה חולקים: "וודאי אין לך דבר עומד מפני פיקוח נפש, אלא שיתר יש זכות למי שזוכה לטעוק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות, ממי שבא לידו הצלת נפשות ועל ידי כך צריך לבטל תלמוד תורה ולעסוק בהצלת נפשות".

באיוו התלהבות מתייחסים אנשים להצלת נפשות. מעתה שא קל וחומר דע באיזה להב יש לגשת לך גמרא..."

עי' תורת הבית לה"ח פרק ה'